

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 65 din 28 ianuarie 2010
HOTĂRÂREA
din 7 octombrie 2008
în Cauza Grigoraș împotriva României

(Cererea nr. 19.188/03)

În Cauza Grigoraș împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 16 septembrie 2008,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 19.188/03) îndreptată împotriva României, prin care 2 cetățeni români, domnul Tiberiu Cristian Grigoraș și doamna Anca Grigoraș (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 26 mai 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții au fost reprezentați de domnul Bogdan-Nicolae Bulai și de doamna Daniela-Anca Deteșeanu, 2 avocați din București. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu.

3. La data de 27 februarie 2006, președintele Secției a treia a hotărât să îi comunice Guvernului cererea. De asemenea, președintele a hotărât să se analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei (art. 29 § 3).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanții s-au născut în anul 1956 și locuiesc în Bad Neuenahr.

5. La data de 28 septembrie 1989, apartamentul 14 din str. Turda nr. 108, municipiul București, proprietatea reclamanților, a fost confiscat de stat în baza Decretului nr. 223/1974 privind reglementarea situației unor bunuri, cu plata unei compensații, ca urmare a hotărârii lor de a părăsi țara. Din dosarul respectiv rezultă că reclamanții au primit suma de 131.538 lei românești cu titlu de compensație.

6. La data de 14 noiembrie 1996, societatea R.V., o societate deținută de stat și responsabilă cu administrarea proprietăților statului, a vândut apartamentul către chiriași care îl ocupau la data respectivă, în temeiul Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului.

7. La data de 29 noiembrie 1996, Tribunalul București, printr-o hotărâre definitivă, a admis o acțiune formulată de reclamanți, a anulat confiscarea, declarând-o ilegală, și a dispus restituo in integrum.

8. La data de 5 septembrie 1997, Consiliul Municipiului București a dispus restituo in integrum a apartamentului, iar la data de 15 septembrie 1997 a informat societatea R.V. despre acest lucru.

9. La data de 14 mai 2001, Curtea de Apel București, printr-o decizie definitivă, a respins acțiunea formulată de consiliul municipal, la care s-au alăturat și reclamanții, îndreptată împotriva societății R.V. și a foștilor chiriași ai apartamentului, având ca obiect constatarea nulității vânzării. Instanța a considerat că vânzarea respectase prevederile Legii nr. 112/1995 și că fusese efectuată cu bună-credință. De asemenea, instanța a declarat că reclamanții vor primi o despăgubire conform Legii nr. 10/2001.

10. În datele de 25 iulie și 14 noiembrie 2001, reclamanții au cerut restituirea în natură a apartamentului în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989. Până în prezent, aceștia nu au primit niciun răspuns.

11. La data de 27 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins o cerere (recurs în anulare) introdusă de procurorul general, la solicitarea reclamanților, pentru casarea hotărârii din 14 mai 2001, cu motivarea că era contrară prevederilor art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție și principiului securității raporturilor juridice. Instanța a considerat că vânzarea fusese realizată cu bună-credință și a observat că principiul securității raporturilor juridice nu fusese încălcat, deoarece vânzarea a precedat hotărârea definitivă prin care s-a dispus restituo in integrum și, chiar mai mult, foștii chiriași nu fuseseră părți în procedura respectivă, astfel încât hotărârea definitivă respectivă nu le era opozabilă.

II. Dreptul intern pertinent

12. Prevederile legale și jurisprudența relevante sunt descrise în *hotărârile Brumărescu împotriva României* ([MC], nr. 28.342/95, §§ 31-33, CEDO 1999-VII), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, CEDO 2005-VII), *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005) și *Tudor împotriva României* (nr. 29.035/05, §§ 15-20, 17 ianuarie 2008).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1

13. Reclamanții susțin că vânzarea de către stat a apartamentului 14 unei terțe persoane a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor. ”

A. Asupra admisibilității

14. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea observă că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

15. Guvernul a reiterat argumentele arătate anterior în cauze similare. În mod special, acesta a considerat că reclamanții au primit deja o sumă considerabilă de bani cu titlu de compensație în momentul naționalizării, și anume echivalentul a 8.815 dolari americani (USD).

16. Reclamanții se opun acestor argumente. De asemenea, ei au susținut că suma primită cu titlu de compensație nu a fost echitabilă și corectă.

17. Curtea reiterează faptul că, în conformitate cu jurisprudența sa, vânzarea bunurilor altora de către stat, chiar înainte de soluționarea definitivă de către instanțe a problemei proprietății, este considerată a fi o privare de bunuri. O astfel de privare, combinată cu lipsa totală de despăgubire, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (vezi *Străin și alții*, menționată mai sus, §§ 39, 43 și 59, și *Porteanu împotriva României*, nr. 4.596/03, § 35, 16 februarie 2006).

18. După ce a analizat toate elementele aflate în posesia sa, Curtea apreciază că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument convingător care să poată duce la o altă concluzie în cauza de față. Vânzarea de către stat a bunului reclamanților îi împiedică încă să își exercite dreptul de proprietate confirmat printr-o hotărâre definitivă. Curtea consideră că o astfel de situație echivalează cu o privare *de facto* de bunuri și observă că durează de mai mult de 12 ani, în lipsa unei despăgubiri care să reflecte valoarea de piață a bunului lor (vezi, *mutatis mutandis*, *Konnerth împotriva României*, nr. 21.118/02, § 76 in fine, 12 octombrie 2006). În acest sens, Curtea observă că reclamanții au primit echivalentul a 8.815 USD la data naționalizării.

19. De asemenea, Curtea reiterează faptul că, la data evenimentelor, legea română nu prevedea niciun mijloc efectiv capabil să le ofere reclamantilor o despăgubire pentru această privare de bunuri (vezi *Străin și alții*, menționată mai sus, §§ 23, 26-27, 55-56; *Porteanu împotriva României*, menționată mai sus, §§ 23-24 și 34-35). Mai mult, Curtea observă că, până în prezent, Guvernul nu a demonstrat că sistemul de despăgubiri înființat în iulie 2005 prin Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente le-ar permite beneficiarilor acestei legi să obțină despăgubiri care să reflecte valoarea de piață a bunurilor de care au fost lipsiți, conform unei proceduri și unui program previzibile.

20. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, zădărnicierea dreptului de proprietate al reclamantilor asupra bunului lor, combinată cu lipsa de despăgubire care să reflecte valoarea de piață a bunului lor, i-a făcut pe reclamanti să sufere o povară disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor lor, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

21. Reclamantii susțin că neexecutarea hotărârii definitive din 29 noiembrie 1996 pronunțată de Tribunalul București i-a lipsit de dreptul la un proces echitabil. Ei invocă art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

A. Asupra admisibilității

22. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea observă că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

23. Ținând cont de constatările menționate în paragrafele de mai sus (17-20), Curtea consideră că nu este nevoie să mai analizeze dacă, în speță, a avut loc o încălcare a art. 6 § 1 (vezi *Pais împotriva României*, nr. 4.738/04, § 39, 21 decembrie 2006, și, *mutatis mutandis*, *Zanghì împotriva Italiei*, hotărârea din 19 februarie 1991, seria A nr. 194-C, p. 47, § 23; *Laino împotriva Italiei* [MC], nr. 33.158/96, § 25, CEDO 1999-I, și *Biserica Catolică din Chania împotriva Greciei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII, § 50).

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

24. Conform art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

25. Reclamanții solicită restituirea apartamentului 14, drept cea mai adecvată modalitate prin care statul să le repare prejudiciul. În caz de nerestituire, aceștia solicită o sumă echivalentă cu valoarea actuală a proprietății lor, care, conform raportului de expertiză pe care l-au înaintat Curții, se ridică la 62.500 euro (EUR). De asemenea, aceștia solicită suma de 7.000 EUR drept daune morale.

26. Guvernul consideră, în conformitate cu propriul său raport de expertiză, că valoarea de piață a apartamentului 14 este de 35.896 EUR. De asemenea, acesta consideră că o eventuală constatare a încălcării ar putea constitui, în sine, o reparație suficientă a oricărui prejudiciu moral pe care reclamanții susțin că l-au suferit. În orice caz, Guvernul consideră că suma solicitată în acest sens este excesivă.

27. Curtea reiterează că o hotărâre prin care constată o încălcare atrage pentru statul pârât obligația juridică, față de Convenție, de a pune capăt încălcării și de a-i înlătura consecințele. În cazul în care dreptul intern nu permite decât o înlăturare parțială a consecințelor acestei încălcări, art. 41 din Convenție îi conferă Curții puterea de a acorda o despăgubire părții lezate prin actul sau omisiunea cu privire la care a fost constatată o încălcare a Convenției. În exercitarea acestei puteri, Curtea dispune de o anumită marjă de apreciere, după cum atestă adjectivul „echitabilă” și expresia „dacă este cazul”.

28. Printre elementele pe care le ia în considerare Curtea atunci când evaluează despăgubirea se numără prejudiciul material, adică pierderile efectiv suferite ca urmare directă a pretensei încălcări, și prejudiciul moral, adică reparația pentru neliniștea, disconfortul și incertitudinea cauzate de încălcare, precum și alte pierderi nepatrimoniale (vezi, printre altele, *Ernestina Zullo împotriva Italiei*, nr. 64.897/01, § 25, 10 noiembrie 2004).

29. În circumstanțele speței, Curtea consideră că restituirea proprietății în discuție (apartamentul 14), astfel cum a fost dispusă prin hotărârea rămasă definitivă din 29 noiembrie 1996 a Tribunalului București, i-ar repune pe reclamanți, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1.

30. În lipsa unei astfel de restituirii de către statul pârât, Curtea hotărăște ca statul pârât să le plătească reclamanților, ca daune materiale, o sumă care să țină cont de valoarea actuală a proprietății și de compensația pe care reclamanții au primit-o deja (vezi paragraful 5 de mai sus). Ținând cont de informațiile aflate la dispoziția sa cu privire la prețurile de pe piața imobiliară locală, de rapoartele de expertiză prezentate de părți și de suma de bani primită de către reclamanți la data naționalizării, Curtea le acordă suma de 36.000 EUR, drept daune materiale.

31. Curtea consideră că grava ingerință în dreptul reclamanților la respectarea bunurilor lor nu ar putea fi compensată în mod adecvat prin simpla constatare a încălcării art. 1 din Protocolul nr. 1. Statuând în echitate, astfel cum prevede art. 41 din Convenție, Curtea le acordă împreună suma de 4.000 EUR, drept daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

32. Reclamanții mai solicită și suma de 9.438 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate în fața instanțelor interne și în fața Curții, defalcate după cum urmează: 3.000 EUR pentru onorariile avocațiale aferente procedurii în fața Curții, 3.639,15 EUR pentru deplasările din Germania în România în timpul procedurii, 144 EUR pentru raportul de expertiză și restul, detaliat într-un tabel, pentru diferite cheltuieli (onorarii avocațiale în procedurile interne, onorarii notariale, taxe de timbru, traduceri). Aceștia au prezentat facturi referitoare la onorariile avocațiale, onorariile expertului, taxele de timbru și deplasări.

33. Guvernul contestă pretențiile reclamanților și consideră că sunt excesive.

34. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma de 2.500 EUR, cu toate cheltuielile incluse.

C. Dobânzi moratorii

35. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție;
3. hotărăște că nu este necesar să analizeze pe fond plângerea prin prisma art. 6 § 1 din Convenție;
4. hotărăște
 - a) ca statul pârât să le restituie reclamanților apartamentul 14, situat în str. Turda nr. 108, municipiul București, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție;

b)ca, în lipsa unei astfel de restituiri, statul pârât să le plătească împreună reclamanților, în același termen de 3 luni, suma de 36.000 EUR (treizeci și șase mii euro), plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

c)ca, în orice caz, statul pârât să le plătească împreună reclamanților, în același termen de 3 luni, suma de 4.000 EUR (patru mii euro) drept daune morale și suma de 2.500 EUR (două mii cinci sute euro) cu titlu de cheltuieli de judecată, plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

d)ca sumele menționate mai sus să fie convertite în moneda națională a statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății;

e)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

5. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba engleză, apoi comunicată în scris la data de 7 octombrie 2008, în aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier